

7/10148

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Türkiye İş Kurumu İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.13.1.TİK.0.073.00.08.610/478967
Konu : Yazılı Soru Önergesi

26./11/2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Balıkesir Milletvekili Sayın Ahmet Duran BULUT'a ait 7/10148 Esas No'lu yazılı soru önergesi incelenmiş olup, konuya ilişkin cevabı bilgi ve değerlendirmeler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Ömer DİNÇER
Bakan

Ek: Yazı (3 Sayfa)

Soru 1: Hükümet olarak ülkemizin işsizlik oran itibariyle, dünyada en üst seviyeye gelmiş olmasının sebepleri nelerdir?

Ülkemizde işgücü piyasası ve istihdama yönelik sorunlar, genel olarak iki başlık altında toplanabilir. Bunlardan birincisi, “**yapısal sorunlar**” dediğimiz sorunlardır. Buna göre, “demografik geçiş süreci”ni yaşayan ülkemizde nüfus sürekli artmaktadır ve toplam nüfusun büyük çoğunluğunu gençler oluşturmaktadır. İkinci olarak, “**ekonomik geçiş süreci**”nden kaynaklanan sorunlar vardır. Sanayileşme sürecini tam olarak yakalayamadan hızla tarım toplumundan bilgi toplumuna geçen ülkemizde, bu geçişin getirdiği tarımsal çözülme ve kırdan kente göç olguları, yapısal sorunlarla birlikte kendini göstermektedir.

Kısaca belirtmek gerekirse ülkemizde işsizlik, işgücü piyasasının yapısına ilişkin temel sorunların yanı sıra, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında küresel düzeyde üretim anlayışının değişmesi, ekonomide sektörler arası dengelerin değişimine bağlı olarak istihdam yaratıcı iç ve dış kaynaklı yatırımların azalması ve küresel ekonomik sorunların ulusal ekonomileri daha yoğun ve daha yakından etkilemesi gibi sıkıntılardan kaynaklanmaktadır. Son iki yıldır dünyayı etkisi altında bulunduran ekonomik kriz nedeniyle bütün dünya ekonomilerinde olduğu gibi, ülkemizde de işgücü piyasası gelişmelerden olumsuz etkilenmiştir.

Dünya ekonomisindeki gelişmelere paralel olarak krizin en ağır bir şekilde hissedildiği 2009 birinci çeyreğinde 2008 birinci çeyreğine göre işsizlik oranımız %34,9 oranında artarak %16,1'e yükselmiştir. Aynı dönemde bu artışlar İzlanda'da %208,7; İspanya'da %81,3; ABD'de %66; İngiltere'de %37,3; Rusya'da %35,8 olarak gerçekleşmiştir. Rakamlardan da görüldüğü üzere, Türkiye'de küresel krizin etkisiyle işsizlik oranında görülen artış, pek çok gelişmiş ülkeye göre kabul edilebilir düzeylerde kalmıştır. Bu oranlar hükümetimiz tarafından ekonomik krize ve işsizliğin artışına karşı alınan tedbirlerin başarısını göstermektedir.

Soru 2: İşsizlik oranı(nı) makul oranlara düşürmek konusunda bir çalışmanız var mıdır?

Bugün küresel düzeyde etkisini gösteren krize göre etkisi daha küçük çaplı olan 2001 Krizi'nden ciddi yara alarak çıkan Türkiye ekonomisi, son yıllarda yakaladığı istikrar ve güçle, krizi olabildiği kadar az etkilenerek karşılayabilmektedir. Son yıllarda uygulanan sıkı mali politikaların ve sağlanan istikrar ortamının meyvesi, adeta bu kriz ortamında alınmıştır. 2008 sonu ile 2009'un ilk birkaç ayında işten çıkarmalar artmış, işsizlik oranları yükselmiştir. Fakat alınan tedbirler ve uygulanan teşvikler sayesinde işsizlik oranındaki artış 2009 yılı ilk çeyreğinden itibaren kontrol altına alınmıştır. Mart 2009'dan itibaren düşüşe geçen işsizlik oranı, Ağustos 2009 döneminde görülen kısmi artışa rağmen, halen yıl başında görülen seviyelerin açıkça altında seyretmektedir. Aşağıdaki tabloda 2009 yılında aylar itibariyle işsizlik oranlarının seyri görülmektedir.

Aylar itibariyle İşsizlik Oranları (2009)

Aylar	İşsizlik Oranı (%)
Ocak	15,5
Şubat	16,1
Mart	15,8
Nisan	14,9
Mayıs	13,6
Haziran	13,0
Temmuz	12,8
Ağustos	13,4

Kaynak: TÜİK

Krizin çapı büyümeden ortaya konan “pro-aktif” tutum sayesinde, sorunların ortaya çıkması ve büyümesi beklenmeden gerekli tedbirler alınmış; krizin muhtemel tahribatı mümkün olduğunca azaltılmıştır. Henüz kriz derinleşmeden uygulamaya konan ve kamuoyunda “istihdam paketleri” olarak da bilinen 5763, 5838 ve 5921 Sayılı Kanun’larla işsizlikle mücadelenin iktisadi, hukuki ve idari zemini sağlamlaştırılmıştır.

Öte yandan, krizin muhtemel etkilerini en aza indirmek, hem işverenlerin hem çalışan işgücünün mağduriyetini önlemek ve mevcut istihdamı korumak amacıyla “kısa çalışma” uygulamasının kapsamı genişletilmiştir. İstihdamın artırılmasına dönük “aktif” ve işini kaybeden vatandaşlarımıza dönük “pasif” işgücü politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması ile işgücü piyasası sürekli kontrol altında tutulmuştur. İşsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılmasına yönelik tedbirler, sıkı mali politikalar ve istikrarlı ekonomi yönetimi ile desteklenerek bu süreçten ülke ekonomisinin ve işgücü piyasasının mümkün olan en az kayıpla ve güçlenerek çıkması için tüm kurum ve kuruluşlar seferber edilmiştir.

Soru 3: İşsizlikten yuvaların yıkıldığı, intiharların arttığı, borç batağında çırpınıldığı gerçekleri karşısında bu konuda da hükümetin bir “açılım” çalışması var mıdır?

Hükümetimiz, ekonomi politikalarının yürütülmesinde ‘istihdam odaklı hareket’ anlayışını özümsemiştir. Bireylerin ve ailelerin düzenli gelir elde etmesinin esas yolunun bir işe sahip olmak olduğu gerçeğinden hareketle, istihdamın artırılarak işsizliğin azaltılması yolunda önemli adımlar atılmaktadır. Özellikle küresel ekonomik kriz şartlarında ağırlaşan tabloya rağmen, alınan tedbirler, ortaya konan teşvik ve istihdam paketleri, kararlılıkla yürütülen ekonomik ve sosyal politikalar sayesinde krizin muhtemel olumsuz etkileri en aza indirilmiştir. İstihdamda olanların işlerini kaybetmemeleri; işsiz vatandaşlarımızın ise istihdama kazandırılmaları amacıyla, mevcut düzenleme ve uygulamalara ek olarak, kamuoyunda “istihdam paketleri” olarak da bilinen yasalarla, işsizlikle mücadelenin hukuki ve idari zemini güçlendirilmiştir.

Bu kapsamda;

5763 Sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla,

- İşsizlik nedeniyle gelirleri düşen vatandaşlarımıza yönelik olarak, işsizlik sigortasının kapsamı ve işsizlik ödeneği miktarı konusunda iyileştirmelere gidilmiştir. İşsizlik ödeneğinin daha kısa sürede bağlanmasına imkan sağlanmış ve işsizlik ödeneği miktarı %11 oranında artırılmıştır.
- Gençler ve kadınların istihdamını artırmak amacıyla, mevcut istihdama ilave olarak işe alınan kadınlar ile 18-29 yaş arası gençlere ait işveren sigorta priminin 5 yıl boyunca kademeli olarak İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması hükme bağlanmış; böylece genç ve kadın istihdamı teşvik edilmiştir.
- İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin aktif işgücü programları çerçevesinde sunulan hizmetlerden yararlanabilmesi amacıyla İşsizlik Sigortası Fonundan kaynak kullanılmaya başlanmıştır.

5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla;

- Kısa çalışma ödeneği miktarı % 50 arttırılmış, kısa çalışma ödeneğinin ödenme süresi 3 aydan 6 aya uzatılmıştır. Böylece, küresel ekonomik kriz nedeniyle yoğun işten çıkarmaların önüne geçilmiştir.

- Kadınların ve 18-29 yaş arası gençlerin istihdamını teşvik amacıyla 5763 sayılı Kanunla getirilen teşvikin süresi 1 yıl daha uzatılmıştır.

5921 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla;

- İşsizlik ödeneği alan kişilerin, 01.10.2009 tarihinden itibaren işe alınması halinde prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işçi ve işveren payı sigorta primleri ile genel sağlık sigortası priminin kalan işsizlik ödeneği süresince İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması öngörülmüştür. Böylece yeniden işe girmek ve daha fazla gelir elde etmek suretiyle işsizler; daha düşük maliyetli işçi çalıştırmak suretiyle de işveren lehine avantaj sağlanmıştır.
- Teşvikli yatırımlara bağlı olarak gerçekleştirilecek istihdam için, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işveren sigorta primi hisselerinin tamamının Hazine tarafından karşılanması sağlanmıştır.
- Böylece işverenin istihdam maliyetleri düşürülmek suretiyle hem mevcut istihdamın korunması hem de ilave istihdam teşvik edilmiştir.

Öte yandan, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yürütülen kurslar ve programlar sayesinde, işsiz vatandaşlarımız hem meslek edinmekte, mevcut mesleki niteliklerini geliştirmekte, kendi işini kurabilmekte; hem de bu süre içinde bir gelire sahip olmaktadır. İŞKUR tarafından düzenlenen **İşgücü Yetiştirme Kursları**, işsizlerin istihdam edilebilirliklerini arttırmaya ve onlara meslek edindirmeye yönelik olup, bu kurslardan yararlanmak için Kuruma kayıtlı işsiz olmak yeterlidir. **Girişimcilik Programları**, kendi işini kurmak isteyen işsizlerin iş kurmalarına yardımcı olmak, finans kaynaklarına kolayca ulaşmalarını sağlamak ve mesleki becerilerini artırmak amacıyla sunulan uygulama eğitim programlarıdır. **Staj Programları** ise, en az lise mezunu Kuruma kayıtlı işsizlerin mesleki niteliklerini artırmak üzere iş yerlerinde iş başında eğitilmelerini teminen en fazla 6 ay yararlanabildikleri bir eğitim programıdır. Bu programlardan birine katılan işsizlere, günlük 15 TL cep harçlığı verilmekte; iş kazası ve meslek hastalığı primleri ödenmektedir. İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde işsizlerin kısa süreli istihdam ve eğitimini amaçlayan ve toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesini sağlayan **Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP)** da gelir artırıcı bir etki yaratmakta olup, bu programlara katılan katılımcılara asgari ücret ve SSK primleri ödenmektedir.

İstihdamın artırılarak işsizliğin azaltılması yönündeki mücadele tüm hızıyla sürdürülmektedir. Son yıllarda ortaya konan irade, atılan önemli adımlar, siyasi, hukuki ve ekonomik araçların etkin kullanımı, teşvik politikaları, uygulanan aktif ve pasif işgücü programlarının olumlu etkisi ve tüm kurumlarımızın eşgüdümlü ve özverili çalışmaları ile işsizliğin azaltılması yönündeki kararlılık önümüzdeki süreçte de hükümet politikalarının odağında yer alacaktır.